

Київський університет імені Бориса Грінченка

ПЕТРИК ЛАДА ВІКТОРІВНА

УДК 378:373.3/.5.091.12.011.3-051].33-027.22:004]:81'243(043.3)

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ДО ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЗАСОБІВ
НА УРОКАХ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2020

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Київському університеті імені Бориса Грінченка, м. Київ.

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
Гриневиц Лілія Михайлівна,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
проректор з науково-педагогічної та міжнародної
діяльності.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
Матвієнко Олена Валеріївна,
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова,
професор кафедри педагогіки і методики
початкового навчання;

кандидат педагогічних наук
Деньгаєва Світлана Вікторівна,
Житомирський державний університет
імені Івана Франка,
старший викладач кафедри англійської мови з
методиками викладання в дошкільній та
початковій освіті.

Захист дисертації відбудеться 06 жовтня 2020 року о 10 год. 00 хв. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.133.06 у Київському університеті імені Бориса Грінченка за адресою: 04053, м. Київ, вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Київського університету імені Бориса Грінченка (04212, м. Київ, вул. Маршала Тимошенка, 13 б) та на сайті kubg.edu.ua.

Автореферат розіслано «___» вересня 2020 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. В. Братко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах реформування національної системи освіти особлива увага приділяється професійній підготовці майбутніх педагогів. Важливою складовою усіх реформ є зміни у початковій школі, що детермінує нові запити до вчителя початкової школи, професійна діяльність якого є поліфункціональною та поліпредметною. За сучасними вимогами вчитель початкової школи має викладати іноземну мову, що впливає на зміст його професійної компетентності, зобов'язує його опанувати лінгвістичні та методичні знання, уміння, навички. Зазначене регламентовано засадами Професійного стандарту «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти» (2018) та Державного стандарту початкової освіти (2018).

Вагомість питання актуалізується у державних законодавчих документах, а саме: Законах України «Про освіту» (2017), «Про загальну середню освіту» (2020), Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» (2016), Галузевій Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти (2013), Указі Президента України «Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (2013) та інших.

У період стрімкого розвитку сучасного медіапростору ефективна діяльність учителя початкової школи, зокрема викладання іноземних мов, не можлива без застосування медіазасобів, які відповідають соціально-психологічним та психолінгвістичним особливостям розвитку дітей молодшого шкільного віку, унікальності предмета «Іноземна мова» та впливають на формування світоглядних орієнтирів учнів, їхніх особистісних якостей та нових медіанавичок.

Проблема професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов вирізняється багатоаспектністю, міждисциплінарністю та інноваційністю. Витоки її дослідження знайшли відображення у наукових працях щодо підготовки педагога відповідно до сучасних вимог держави: В. Огнев'юк (на засадах лідерства), А. Шлейхер (навчання на дослідженнях), Т. Кристопчук, Н. Ничкало (безперервність навчання), В. Кремень (професійна підготовка як цінність особистості), Л. Козак, С. Сисоєва (інноваційність підготовки) та ін.

Концепція розвитку сучасної початкової освіти є предметом посиленої уваги науковців та закладена в дослідженнях Н. Бібік, Л. Коваль, О. Савченко та інших учених. Різні аспекти професійної підготовки вчителя початкової школи вивчались такими науковцями як Я. Бузінська (реалізація міжпредметних зв'язків у початковій школі), Л. Гриневич (питання реформування сучасної освіти), В. Желанова (технологія контекстного навчання майбутніх учителів), М. Жук (підготовка учителів в умовах модернізації освіти), О. Лінник (співробітництво з молодшими школярами), О. Матвієнко (педагогічна взаємодія у навчально-виховному середовищі), Т. Мієр (організація навчально-дослідницької діяльності), О. Митник (формування культури мислення), І. Новик (діагностичний супровід), О. Павлова (формування позитивної мотивації до професійної діяльності), Л. Петриченко (інноваційна діяльність в позааудиторній роботі), Л. Хоружа (формування етичної

компетентності), О. Ярошинська (проектування освітнього середовища), Н. Яценюк (використання підручника) та ін.

Орієнтація освіти на її технологізацію зумовила появу досліджень щодо підготовки майбутніх фахівців початкової школи до застосування різноманітних технологій та засобів навчання у початковій школі, а саме: А. Береснев (особистісно орієнтовані технології), О. Комар, Н. Павленко (інтерактивні технології), А. Костенко, В. Чичук (мультимедійні технології), Ю. Руднік (інноваційні технології), О. Снігур, О. Суховірський (інформаційні технології) та ін.

Увага науковців приділена професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов у дослідженнях О. Бігич, Л. Гусак, Т. Зубенко, С. Івашнєвої, О. Котенко, Ю. Мазур, І. Пінчук, С. Роман, О. Рудич, Ю. Руднік, М. Сідун, О. Скоробагатої, О. Троценко, Н. Яценюк та ін.

Аспекти інтеграції медіазасобів у процес професійної підготовки майбутніх фахівців розкрито у наукових працях Т. Бешок, О. Бондаренко, О. Георгіаді, Р. Гришкової, І. Гуриченко, М. Імерідзе, Ю. Казакова, О. Кравчишиної, І. Наумук, Т. Поясок, І. Сахневич, О. Федорова, Т. Хижняк, І. Челишевої, Н. Шубенко, О. Янишин, М. Ячменик та ін.

Дидактична значущість медіазасобів у освітньому процесі закладів середньої освіти розкрита у наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних дослідників, зокрема Л. Баженової, К. Безалгетт (С. Bazalgette), Ж. Гоне (J. Gonnet), Л. Зазнобіної, В. Мантуленко, Ф. Рогоу (F. Rogow), С. Шайбе (С. Scheibe), С. Хубер (S. Huber), Р. Пуентура (R. Puentedura) та ін.

Науковці С. Деньгаєва, О. Карпова, І. Сахневич, О. Шеваршинова, Н. Чичеріна, Н. Яценюк, Т. Хілі (Т. Nealy) та інші розглядають медіа як засоби опанування іноземних мов.

Аналіз наукових, науково-методичних, психолого-педагогічних і методичних джерел засвідчив, що у контексті наукових здобутків проблема підготовки саме вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов ще не стала предметом спеціального вивчення. Отже, стан освітньої практики засвідчив існування низки суперечностей між:

- зростаючими вимогами суспільства до рівня підготовки вчителя початкової школи та реальним рівнем сформованості його іншомовної комунікативної компетентності;
- підготовкою майбутнього вчителя початкової школи до викладання іноземних мов та необхідністю володіння медіазасобами;
- готовністю майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та розробленого відповідного змістово-методичного забезпечення.

Необхідність подолання виявлених суперечностей та актуальність зазначеної проблеми зумовили вибір теми дисертаційної роботи: **«Підготовка вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження здійснювалось відповідно до наукової теми Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка «Нова стратегія професійної підготовки

педагога в умовах євроінтеграції» (реєстраційний номер 0116U002963), кафедри теорії та історії педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка «Зміст і технології забезпечення якості неперервної педагогічної освіти в умовах євроінтеграції» (державний реєстраційний номер 0116U003295). Тему дисертації затверджено Вченою радою Київського університету імені Бориса Грінченка (протокол №3 від 27 березня 2014 року) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних та психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 29 квітня 2014 року).

Об'єкт дослідження – підготовка вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Предмет дослідження – змістово-методичне забезпечення підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Мета дослідження: розробити, обґрунтувати змістово-методичне забезпечення підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та експериментально перевірити його ефективність.

Відповідно до мети визначено **завдання дослідження:**

1. Проаналізувати стан досліджуваної проблеми в теорії та практиці професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи.

2. Уточнити сутність базових понять дослідження.

3. Визначити структурні компоненти, критерії, показники та рівні готовності майбутнього вчителя початкової школи застосовувати медіазасоби на уроках іноземних мов.

4. Розробити змістово-методичне забезпечення підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та перевірити його ефективність.

Методологічну основу дослідження становлять загальнотеоретичні та методологічні положення філософії щодо взаємозв'язку теорії та практики; психології щодо всебічного розвитку особистості, особливостей формування пізнавальних інтересів учнів; педагогіки щодо цілісності та неперервності професійної підготовки майбутніх фахівців; сучасні концепції формування змісту професійної підготовки вчителя початкової школи; технологізації освіти; системний, компетентнісний, особистісно зорієнтований, комунікативний, технологічний підходи до організації освітнього процесу в закладах вищої освіти; теорії медіаосвіти щодо інтеграції медіа в освітній процес; методичні погляди щодо навчання іноземних мов.

Теоретичну основу дослідження складають теоретико-методологічні аспекти філософії формування нового покоління фахівців (І. Зязюн, В. Кремень, В. Огнев'юк та ін.); теоретичні засади професійної підготовки вчителя початкової школи (Н. Бібік, Л. Коваль, О. Лінник, О. Савченко, Л. Хомич, Л. Хоружа та ін.); теоретичні положення іншомовної освіти та підготовки вчителя іноземних мов (О. Бігич, О. Котенко, Л. Панова, В. Редько, С. Тезікова, Д. Хармер (J.Harmer) та ін.); основні положення технологізації освіти (О. Пехота, Г. Селевко та ін.); концептуальні положення медіаосвіти (В. Іванов, Г. Онкович, О. Федоров та ін.); проблеми інтеграції медіазасобів у освітній процес закладів освіти різних рівнів

(К. Безалгетт (С. Bazalgette), Ж. Гоне (J. Gonnet), Р. Гришкова, Л. Зазнобіна, С. Шайбе (С. Scheibe), Ф. Рогоу (F. Rogow) та ін.).

Методи дослідження. Для досягнення мети та розв'язання завдань застосовувався комплекс наукових методів: *теоретичні* – аналіз та порівняння для вивчення стану досліджуваної проблеми, уточнення сутності базових понять та визначення структури готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; узагальнення та систематизація для обґрунтування критеріїв, показників та рівнів готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; синтез та конкретизація для обґрунтування змістово-методичного забезпечення підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; *емпіричні*: *діагностичні* – анкетування, бесіди, тестування, презентація творчого проєкту, есе; *обсерваційні* – педагогічні спостереження, самоспостереження, самооцінка; *експериментальні* – констатувальний і формувальний етапи експерименту з метою визначення рівнів готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; *математичної статистики* – для обробки кількісних і якісних даних педагогічного експерименту.

Експериментальна робота проводилась на базі Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, факультету початкової та мистецької освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, факультету початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, факультету педагогічної освіти та соціальної роботи Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки, факультету початкового навчання Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди серед студентів спеціальності «Початкова освіта» першого (бакалаврського) освітнього рівня.

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягає в тому, що: *вперше* обґрунтовано поняття «готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» як інтегративна якість особистості, яка є сукупністю позитивної мотивації, лінгвістичних та методичних знань, технологічних умінь та навичок використання майбутніми учителями початкової школи медіазасобів, здатності до створення власних медіапродуктів та рефлексії для ефективної організації освітнього процесу та забезпечення якості навчання іноземних мов у початковій школі; визначено структуру готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (мотиваційний, когнітивний, технологічний та рефлексивний компоненти), критерії її сформованості (особистісно-цільовий, знаннєвий, методичний, оцінно-рефлексивний), показники та рівні (продуктивний, достатній, репродуктивний); розроблено та обґрунтовано змістово-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, яке передбачає поглиблення змісту дисциплін «Іноземна мова з методикою навчання», «Сучасна англійська мова з практикумом» модулем «Інноваційні засоби навчання іноземних мов у початковій школі»

та темами, пов'язаними з методикою застосування в процесі навчання різних медіазасобів; роботу науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя»; створення інтерактивного навчального середовища, а саме спільнот соціальної мережі Google+; *уточнено* сутність базових понять дослідження: «професійна педагогічна підготовка», «професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи», «медіазасоби», «підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов»; *подальшого розвитку* набули зміст, форми і методи підготовки майбутніх учителів початкової школи до навчання іноземних мов.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробленні веб-сайту «Роби з нами, роби, як ми, роби краще нас!» (<https://bit.ly/38wXtFz>), який працює в режимі цифрового медіацентру та дає можливість майбутнім учителям початкової школи широкого доступу до теоретичного та практичного контенту застосування медіазасобів. У ресурсах медіацентру подано теоретичний контент (факт-файл про медіазасоби, алгоритм вибору та оцінювання медіазасобів для організації уроків іноземних мов, медіадидактичний супровід для опанування іноземними мовами у початковій школі, ресурси для професійного зростання педагогів, плани проведення занять науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя»), відеоканал та блог у формі методичних рекомендацій щодо застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, фрагменти занять з дисциплін «Іноземна мова з методикою навчання» та «Сучасна англійська мова з практикумом», матеріали тренінгів та майстер-класів тощо.

Матеріали дослідження можуть бути використанні в освітньому процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи, у системі післядипломної педагогічної освіти, у процесі самоосвітньої діяльності педагогів, для проведення тренінгів, майстер-класів для освітянської спільноти тощо.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Київського університету імені Бориса Грінченка (акт про впровадження № 81 від 01.10.2019 р.), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (акт про впровадження № 1551 від 26.11.2019 р.), Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (акт про впровадження № 2011 від 15.11.2019 р.).

Публікації. Результати дослідження висвітлено у 15 наукових публікаціях, а саме: 5 статей – у наукових фахових виданнях України, 2 – у зарубіжному періодичному науковому виданні, 8 – у збірниках матеріалів конференцій.

Апробація результатів дисертації. Теоретичні положення і результати дослідження висвітлено й обговорено в рамках науково-практичних конференцій та семінарів різних рівнів. Зокрема, *міжнародних*: «Основні напрями підготовки сучасного вчителя: глобалізація, стандартизація, інтеграція» (м. Умань, 2014 р.), «Современные проблемы науки и образования – 2015» (м. Будапешт, 2015 р.), «Іншомовна освіта педагога: виклики, проблеми, перспективи» (м. Київ, 2015 р.), «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та Українські перспективи» (м. Київ, 2016 р.), «Сучасність. Наука. Час. Взаємодія та взаємовплив» (м. Київ,

2016 р.), «Педагогіка у міждисциплінарному вимірі: від традицій до інновацій» (м. Київ, 2016 р.), «Педагогіка и психология в эру увеличения потока информации – 2017» (м. Будапешт, 2017 р.), «Сучасні стратегії педагогічної освіти в контексті розбудови суспільства сталого розвитку та концепції Нової української школи» (м. Київ, 2017 р.), «Професійна підготовка сучасного педагога: виміри міжнародного співробітництва» (м. Київ, 2018 р.), «Педагогіка у міждисциплінарному вимірі: варіативність моделей неперервної педагогічної освіти» (м. Київ, 2018 р.), «Викладання іноземних мов в Україні та за її межами: кращі практики та виклики» (м. Івано-Франківськ, 2019 р.), «Сучасні стратегії педагогічної освіти в контексті розбудови суспільства сталого розвитку та концепції Нової української школи» (м. Київ, 2019 р.); *всеукраїнських*: «Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки» (м. Київ, 2014 р.), «Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки» (м. Київ, 2015 р.), «Професійна підготовка педагогів в умовах євроінтеграції: проблеми та перспективи» (м. Київ, 2017 р.), «Інновації у професійній підготовці педагога в умовах євроінтеграції освітнього процесу: погляд науковців і практиків» (м. Київ, 2019 р.), «Якість професійної підготовки сучасного педагога: український та європейський виміри» (м. Київ, 2020 р.); *семінарах та освітніх заходах*: «Реалізація компетентнісного підходу до формування професійної компетентності майбутнього вчителя початкової школи» (м. Київ, 2014 р.), «Традиції та інновації у навчанні іноземних мов молодших школярів: як знайти «золоту середину»?» (м. Київ, 2017 р.), «НУШ-фест» (м. Київ, 2019 р.).

Структура та обсяг дисертації зумовлені логікою дослідження, яке складається із анотацій українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел (265 найменувань, з них 26 – іноземною мовою), 18 додатків. Загальний обсяг дисертації – 295 сторінок, основний зміст – 194 сторінки. Ілюстративний матеріал подано у 16 таблицях та 10 рисунках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано вибір та актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання й методи дисертаційної роботи; розкрито теоретико-методологічну основу, визначено методи дослідження, наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено дані щодо їх апробації.

У **першому розділі** – *«Теоретичні основи підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов»* – проаналізовано теоретичні аспекти досліджуваної проблеми; розглянуто понятійний апарат дослідження; визначено особливості ефективного застосування вчителем початкової школи медіазасобів на уроках іноземних мов.

На основі аналізу наукової, науково-методичної, психолого-педагогічної та методичної літератури з'ясовано, що за своїм внутрішнім змістом проблема застосування медіазасобів в освітньому процесі є міждисциплінарною та є предметом вивчення вітчизняних філософів (В. Андрущенко, Б. Гривнак, І. Зязюн,

В. Кремень, В. Огнев'юк), педагогів (Н. Бібік, Л. Коваль, О. Котенко, О. Лінник, О. Мариновська, О. Матвієнко, О. Савченко, Л. Хомич, Л. Хоружа, С. Деньгаєва, О. Матвієнко, М. Братко, С. Сисоєва та ін.), психологів (Л. Виготський, М. Забродський, Г. Дьоміна, Г. Костюк, А. Шараф та ін.), зарубіжних учених (К. Безалгетт (С. Bazalgette), А. Бейтс (А. Bates), Ж. Гоне (J. Gonnet), Л. Зазнобіна, Ф. Рогоу (F. Rogow), Дж. Хармер (J. Harmer), С. Хубер (S. Huber), С. Шайбе (C. Scheibe), А. Шлейхер (A. Schleicher), та інших), медіадослідників (В. Іванов, А. Онкович, Г. Онкович, Н. Зражевська, О. Федоров та ін.).

Обґрунтування теоретико-методичних засад дозволило виокремити методологічні підходи дослідження: системний, компетентнісний, технологічний, особистісно зорієнтований та комунікативний. Системний підхід дозволив визначати підготовку майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов як систему динамічних та цілісних зв'язків, а саме: єдність теорії і практики; мети, задач та методичного інструментарію цієї підготовки; ефективного змістового та методичного забезпечення. Компетентнісний підхід уможливив опис очікуваних результатів зазначеної підготовки. Технологічний підхід забезпечив чітке інструментальне управління процесом підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов з метою досягнення його мети та реалізації визначених завдань. Особистісно зорієнтований підхід передбачав набуття студентами досвіду застосування медіазасобів на уроках іноземних мов з урахуванням їхніх інтересів, особистісних та професійних потреб. Комунікативний підхід розглядався як освітня діяльність, яка ґрунтувалась на створенні умов, за яких формувалась потреба у мовленнєвих діях студентів для вирішення уявних та реальних професійно орієнтованих завдань із використанням медіазасобів.

Аналіз джерельної бази дослідження дозволив схарактеризувати дві групи понять за рівнем їхнього узагальнення: *базові та похідні*. До *базових понять* віднесено ті, які безпосередньо пов'язані з професійною підготовкою майбутніх учителів початкової школи, а саме: «професійна педагогічна підготовка», «професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи», «підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов», «медіазасоби», «готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов». До *похідних понять* віднесено поняття «медіаосвіта», «медіапедагогіка», «медіадидактика», «медіакомпетентність», «медіаграмотність», які деталізують зміст базових понять.

Уточнено поняття «*медіазасоби*» як предмети, обладнання та матеріали, які забезпечують функціонування медіа-інформаційного простору у формі аудіальних, візуальних, аудіо-візуальних повідомлень та виокремлюються вчителем для організації активного процесу навчання молодших школярів іноземним мовам. Визначено поняття «*підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов*» як динамічний, суб'єкт-суб'єктний процес засвоєння знань, формування умінь та навичок через активні способи пізнавальної діяльності, що впливає на ефективне формування готовності до зазначеної діяльності. Для оцінки проміжних результатів дослідження введено

поняття «*готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов*» та інтерпретовано як інтегративну якість особистості, яка є сукупністю позитивної мотивації, лінгвістичних і методичних знань, технологічних умінь та навичок використання медіазасобів, здатності до створення власних медіапродуктів та рефлексії для ефективної організації освітнього процесу та забезпечення якості навчання іноземних мову початковій школі.

Визначено та охарактеризовано особливості ефективного використання медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі, які об'єднано у *загальнопедагогічні та методичні*. В основу було покладено аналіз провідних характеристик психофізіологічного та соціального розвитку молодшого школяра, методичної та лінгвістичної значущості застосування медіазасобів у процесі навчання іноземних мов у початковій школі.

Загальнопедагогічні особливості ефективного застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі можуть бути враховані у навчанні предметів різних освітніх галузей, визначених базовим навчальним планом Державного стандарту початкової освіти (2018). Вони мають наскрізний характер та корелюють методичні. Серед них визначено вмотивування учнів до навчання; урахування їхніх освітніх потреб; створення сучасного освітнього середовища; організація інноваційного освітнього процесу; індивідуалізація, інтеграція, диференціація навчання; активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів; урізноманітнення дидактичного інструментарію врахуванням різних каналів сприймання учнями інформації; досягнення конкретно визначеної мети освітнього процесу, зокрема навчальної, розвивальної та виховної; організація контролю та самоконтролю.

Методичні особливості ефективного застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі відповідають вимогам обов'язкових результатів та змісту навчання іноземних мов у початковій школі, визначених навчальною програмою з іноземних мов для 1-4 класів загальноосвітніх та спеціалізованих навчальних закладів. До них належать забезпечення організаційно-методичного супроводу процесу навчання іноземних мов з урахуванням сформульованої мети; організації іншомовного середовища формування іншомовної комунікативної компетентності учнів; інтеграції різних видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, письма, говоріння); урізноманітнення способів організації індивідуальної та групової роботи учнів використанням різних видів засобів комунікації (газет, журналів, відео, аудіо тощо); застосування різних медіапродуктів (цифрових ресурсів) з метою формування іншомовної комунікативної компетентності учнів.

Окреслення особливостей ефективного застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі відбулось з урахуванням ролі вчителя в освітньому процесі, соціально-психологічної характеристики сучасних молодших школярів, унікальності предмета «Іноземна мова», різноманітних підходів до класифікації медіазасобів. Зазначені особливості є взаємопов'язаними та взаємодоповнюваними, що впливає на результативність та ефективність навчання іноземних мов у початковій школі.

У другому розділі – «Змістово-методичне забезпечення підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» – проаналізовано зміст підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; здійснено діагностику підготовки майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов; обґрунтовано змістово-методичне забезпечення підготовки вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Проаналізовано освітні програми, навчальні плани та робочі програми навчальних дисциплін щодо здійснення методичної та іншомовної підготовки майбутніх фахівців початкової школи з використанням медіазасобів. Констатовано відсутність системності та цілісності у формуванні готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. У процесі підготовки майбутніх фахівців спостерігається фрагментарність та мозаїчність теоретичних знань щодо визначення різних типів медіазасобів, невміння обирати медіазасоби відповідно до змісту та практичних цілей уроку іноземної мови, поверхове уявлення про планування та здійснення навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів різного типу, обмеженість у створенні власних медіапродуктів.

Проаналізовано категорії оновленої таксономії Б. Блума «Усвідомлення», «Розуміння», «Застосування», «Аналізування», «Оцінювання», «Створення», що уможливило визначення структурних компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (*мотиваційний, когнітивний, технологічний, рефлексивний*). Зроблено висновок, що формування структурних компонентів відбувається динамічно, комплексно та циклічно. Всі категорії є взаємопов'язаними та відображають послідовність пізнавальної та мисленнєвої діяльності майбутніх учителів початкової школи у процесі їхньої підготовки до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Розроблено діагностичний інструментарій для оцінки результатів сформованості структурних компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості готовності вчителів початкової школи до здійснення зазначеного виду діяльності. Критерії визначено відповідно до структури готовності: *особистісно-цільовий, знаннєвий, методичний та оцінно-рефлексивний*. Звернення до оновленої таксономії Б. Блума у визначенні структурних компонентів готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов надало можливість сформулювати очікувані результати, які відображені у показниках відповідних критеріїв сформованості структурних компонентів готовності.

Обґрунтовано *продуктивний, достатній та репродуктивний* рівні, кожен із яких взаємодіє з попереднім і наступним. Репродуктивний рівень готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов показує не сформовану внутрішню мотивацію; пасивність; елементарні знання; не розвинені технологічні уміння та уміння критичного аналізу результатів навчання. Достатній рівень виявляється у належно сформованій

у майбутніх учителів початкової школи внутрішньої мотивації; підсвідомому бажанні; базових знаннях; розвинених технологічних умінь; точності й послідовності здійснення критичного аналізу результатів навчання. Продуктивний рівень засвідчує сформовану внутрішню мотивацію; усвідомлене бажання; ґрунтовні знання; добре розвинені технологічні умінь; точність, послідовність та системність критичного аналізу результатів навчання.

Розроблений діагностичний інструментарій дозволив здійснити діагностичні процедури щодо визначення рівнів сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Виділено комплекс діагностичних методик та методів: комплексне опитування, анкетування, тестування, оцінювання, самооцінювання, есе.

На констатувальному етапі експерименту було визначено стан готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, що потребувало розроблення та застосування комплексної факторної діагностики у формі комплексного опитування. За результатами діагностики рівень сформованості різних компонентів готовності перебував на репродуктивному рівні у більшості респондентів, а це засвідчило фрагментарність знань майбутніх учителів початкової школи щодо спектра медіазасобів та способів їх використання у процесі навчання іноземних мов у початковій школі, не розвинені умінь навчати молодших школярів засобом медіа, обмеженість у створенні власних медіапродуктів. Аналіз результатів діагностики актуалізував необхідність системного підходу і впливу на формування кожного компоненту готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, що уможливило якісний процес підготовки майбутніх учителів до навчання іноземних мов у цілому.

Розроблено та обґрунтовано змістово-методичне забезпечення професійної підготовки вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, яке представлено як сукупність змісту, провідних форм, активних методів та медіазасобів, що спрямовані на цілісне та системне формування компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Змістово-методичне забезпечення включає поглиблення змісту дисциплін «Іноземна мова з методикою навчання», «Сучасна англійська мова з практикумом» модулем «Інноваційні засоби навчання іноземних мов у початковій школі» та темами, пов'язаними з методикою застосування в процесі навчання різних медіазасобів; роботу науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя»; створення інтерактивного навчального середовища, а саме спільнот соціальної мережі Google+.

Цілісне бачення змістово-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у дисертаційній роботі представлено у вигляді змістово-процесуальної моделі.

У третьому розділі – «*Організація та проведення експериментального дослідження*» – розроблено етапи та методик педагогічного експерименту; проаналізовано результати експериментальної роботи та оцінено її ефективність.

Здійснено реалізацію 4-х етапів педагогічного експерименту (організаційно-підготовчого, констатувального, формувального та контрольного). Обрано

експериментальні бази дослідження. Визначено експериментальні та контрольні групи. Кількість респондентів контрольної групи становила 174 особи, експериментальної – 162.

Визначено та впроваджено в освітній процес підготовки майбутніх учителів початкової школи змістово-методичне забезпечення формування їхньої готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, яке складалось з провідних форм організації цього процесу (інтерактивні лекції, практичні заняття, практичні виїзні заняття, навчальні тренінги, самостійна, пошукова та дослідницька роботи, майстер-класи), формувальних методів (словесні (пояснення, бесіда, обговорення, дискусія), наочні (ілюстрація, демонстрація), практичні (вправи, дослідження, використання комп'ютерних програм, використання мобільних додатків, сторітелінг, творчі завдання), індуктивний, дедуктивний, репродуктивні (осмислення, сприйняття, спостереження, систематизація, аналіз, порівняння), творчі та проблемно-пошукові (вебквест, кейс-метод, фільмування, аудіозапис, колажування, аналіз проблемних ситуацій), навчання у взаємодії, мозкова атака, навчальні ігри, метод проєктів, мовне портфоліо, вправи на рефлексію, методи оцінювання (самооцінювання, взаємне оцінювання, відгук (feedback), методи контролю (усне опитування, письмова перевірка, тестування, електронне тестування) та самоконтролю) та засобів (інтерактивне навчальне середовище соціальної мережі Google+, цифровий медіацентр педагога «Роби з нами, роби, як ми, роби краще нас!», навчальна платформа українського вчителя англійської мови тощо).

Застосовано медіазасоби, які є елементами сучасних педагогічних технологій (перевернуте навчання, проблемне навчання, змішане навчання, інтерактивні технології, технології розвитку критичного мислення тощо) та складають медіадидактичний супровід підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, а саме: предмети (посібники, газети, журнали тощо), обладнання (комп'ютери, планшети, смартфони, Інтернет), матеріали (веб-сайти, освітні платформи, блоги, відео платформи, онлайн-статті, відео, аудіо, інтерактивне відео, цифрові зображення, емодзі, комікси, інфографіка, мультимедійні презентації, часові лінії, аудіо книжки, інтерактивні кросворди, хмари слів, кластери, QR коди, цифрові генератори, соціальні мережі, мобільні додатки тощо).

Обрано методи вимірювання та обробки результатів педагогічного експерименту (теоретичні – аналіз, порівняння, систематизація, узагальнення; емпіричні: діагностичні – спостереження, бесіди, комплексне опитування, анкетування, тестування, презентація творчого проєкту, есе; педагогічний експеримент – організаційно-підготовчий, констатувальний, формувальний та контрольний етапи; узагальнення власного педагогічного досвіду; статистичні – методи математичного статистики). Здійснено фіксування, обробку та інтерпретацію результатів педагогічного дослідження. Діагностування результатів констатувального та формувального етапів експерименту здійснювалось ідентичним інструментарієм.

Перевірено ефективність впровадження змістово-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних та його вплив на формування готовності майбутніх фахівців до зазначеного виду діяльності. Для перевірки ефективності змістово-методичного забезпечення використано комплекс діагностичних методик, а саме: комплексне опитування, анкетування, тестування, презентація проєкту, есе.

Проміжні спостереження під час експерименту виявляли позитивні зміни у методичній підготовці майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Студенти демонстрували розуміння спектру медіазасобів для навчання іноземних мов у початковій школі та способів їх застосування. Шляхом аналізу та оцінювання майбутні вчителі самостійно обирали медіазасоби відповідно до мети та змісту уроку, проводили фрагменти уроків, здійснювали рефлексію власної діяльності, обговорювали та аналізували власно створені медіапродукти та роботи одногрупників. Використання медіазасобів у процесі іншомовної підготовки майбутніх учителів початкової школи сприяло підвищенню рівня сформованості їхньої іншомовної комунікативної компетентності. Студенти демонстрували вміння аналізу та критичного оцінювання інформації з різних медіаресурсів засобом іноземної мови, упевнено здійснювали процес комунікації в усній та письмовій формах відповідно до тем визначених робочою програмою навчальної дисципліни.

Проте у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов виникали певні труднощі. Серед них можна назвати не орієнтованість деяких студентів на професійну діяльність, відсутність вмотивованості до вдосконалення, не готовність до дистанційного навчання, що потребувало вміння організувати власну траєкторію навчання.

Порівняльно-зіставний аналіз результатів педагогічного експерименту в експериментальній та контрольній групах засвідчив ефективність розробленого змістово-методичного забезпечення підготовки вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Динаміку рівнів сформованості готовності респондентів до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у контрольній та експериментальній групах наведено у вигляді діаграми (Рис. 1).

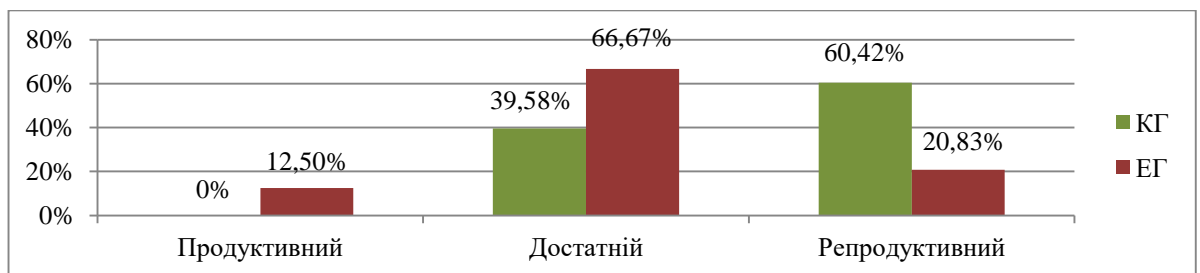

Рис. 1. Динаміка рівнів сформованості рівнів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов

Узагальнені результати формування структурних компонентів готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов на констатувальному та формувальному етапах експерименту подано у таблиці 1.

Таблиця 1

Узагальнені результати констатувального та формувального етапів експерименту щодо формування готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (за компонентами, %)

Компоненти структури готовності	Групи	Рівні					
		Репродуктивний		Достатній		Продуктивний	
		Етапи експерименту					
		Конст.	Форм.	Конст.	Форм.	Конст.	Форм.
Мотиваційний	КГ	16,67	14,58	60,42	41,66	22,91	43,75
	ЕГ	18,75	2,08	56,25	10,41	25	87,5
Когнітивний	КГ	50	41,66	41,67	47,91	8,33	10,41
	ЕГ	51,16	8,33	37,5	64,58	8,33	22,91
Технологічний	КГ	56,25	52,08	43,75	47,91	0	0
	ЕГ	54,17	6,25	54,17	6,25	0	18,73
Рефлексивний	КГ	47,91	35,41	50	60,41	2,08	4,16
	ЕГ	52,08	4,16	45,83	70,83	2,08	25

Достовірність результатів дослідження перевірено за допомогою методів математичної статистики: критерій Ст'юдента та критерій Фішера. Результати обчислень здійснено за допомогою комп'ютерної програми обробки даних Statistica7 (табл. 2).

Таблиця 2

Результати обчислень, отримані за допомогою програмного забезпечення Statistica7

T-test for Independent Samples (Spreadsheet11) Note: Variables were treated as independent samples											
Group 1 vs. Group 2	Mean Group 1	Mean Group 2	t-value	df	p	Valid N Group 1	Valid N Group 2	Std.Dev. Group 1	Std.Dev. Group 2	F-ratio Variances	p Variances
EG vs. KG	75,81250	57,70833	6,570209	94	0,000000	48	48	11,42907	15,29144	1,790089	0,048652

Підтверджено позитивну динаміку переходу від одного рівня до іншого з певними кількісно-якісними змінами в мотиваційному, когнітивному, технологічному та рефлексивному компонентах готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, що засвідчує дієвість і можливість подальшого застосування експериментального змістово-методичного забезпечення у методичній та іншомовній підготовці майбутніх учителів початкової школи. Зміни у контрольній групі респондентів, відповідно до статистичного вимірювання, виявились менш значущими, що засвідчив аналіз приросту відносної кількості опитуваних за рівнями готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Результати завершеної дослідно-експериментальної роботи дають змогу стверджувати, що мета дослідження досягнута, поставлені завдання реалізовано.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі розглянуто теоретичні та практичні аспекти підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, що дозволило зробити такі висновки.

1. Проаналізовано стан досліджуваної проблеми в теорії та практиці професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи. Акцентовано на міждисциплінарному характері дослідження. Проаналізовані концепції дозволили виокремити сукупність методологічних підходів до реалізації завдань дослідження: системний, компетентнісний, особистісно зорієнтований, комунікативний та технологічний. Вивчено дидактичну значущість медіазасобів в освітньому процесі. Зазначено, що їхнє використання активізує пізнавальну діяльність особистості, поглиблює її сприйняття нової інформації, що у цілому підвищує ефективність та якість навчання. Окреслено загально-педагогічні та методичні особливості ефективного застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі з урахуванням ролі вчителя в освітньому процесі; соціально-психологічні характеристики сучасних молодших школярів; унікальність предмета «Іноземна мова» та різноманітність підходів до класифікації медіазасобів. Зазначено багатофункціональний характер медіазасобів, зокрема, організаційно-методичний супровід навчання іноземних мов, створення іншомовного середовища, здатність реалізовувати практичні цілі навчання іноземних мов, інтеграція всіх видів мовленнєвої діяльності, урізноманітнення способів організації групової та індивідуальної роботи учнів, розширення спектру засобів навчання іноземних мов (використання різних видів засобів комунікації на уроках іноземних мов (газет, журналів, відео, аудіо тощо), застосування різних медіапродуктів (цифрових ресурсів) для формування іншомовної комунікативної компетентності учнів).

Уточнено сутність базових понять дослідження, а саме: «професійна педагогічна підготовка», «професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи», «медіазасоби», «підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов», «готовність до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов». Визначено поняття «підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» як динамічний, суб'єкт-суб'єктний процес засвоєння знань, формування умінь та навичок через активні способи пізнавальної діяльності, що впливає на ефективне формування готовності до зазначеної діяльності. Уточнено поняття «медіазасоби» як предмети, обладнання та матеріали, які забезпечують функціонування медіа-інформаційного простору у формі аудіальних, візуальних, аудіо-візуальних повідомлень та виокремлюються вчителем для організації активного процесу навчання молодших школярів іноземним мовам. Обґрунтовано поняття «готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов», яке дозволяє визначити проміжний результат ефективності процесу підготовки майбутніх учителів початкової школи. Готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов інтерпретовано як інтегративну якість особистості, яка є сукупністю позитивної

мотивації, лінгвістичних та методичних знань, технологічних умінь та навичок використання медіазасобів, здатності до створення власних медіапродуктів та рефлексії для ефективної організації освітнього процесу та забезпечення якості навчання іноземних мову початковій школі.

2. Проаналізовано сутність готовності майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, визначено та охарактеризовано її структурні компоненти (мотиваційний, когнітивний, технологічний, рефлексивний). Розроблено діагностичний інструментарій дослідження: критерії (особистісно-цільовий, знанневий, методичний, оцінно-рефлексивний) та їхні показники, які зкорельовані зі структурними компонентами готовності. Обґрунтовано та охарактеризовано рівні готовності майбутніх учителів початкової школи до здійснення такого виду діяльності (продуктивний, достатній, репродуктивний). Констатувальний етап експерименту дозволив визначити деякі проблеми щодо готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов: обмеженість та плутанина у визначенні різних видів медіазасобів, нерозуміння вибору медіазасобів відповідно до практичних цілей уроку іноземної мови, обмеженість у створенні власних медіапродуктів, невміння планувати та здійснювати навчання іноземних мов із застосуванням медіазасобів, що дало нам підстави для обґрунтування відповідного змістово-методичного забезпечення.

3. Розроблено та обґрунтовано змістово-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов як сукупність змісту, провідних форм, активних методів та медіазасобів: включення у зміст методичного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» модулю «Інноваційні засоби навчання», доповнення змісту іншомовного блоку дисципліни «Іноземна мова з методикою навчання» темами, які за своїм змістом містять питання пов'язані з розумінням, критичним аналізом та оцінюванням медіа різного типу, активізація поза навчальної роботи (організація науково-методичного гуртка «Медіашкола майбутнього вчителя», включення у дослідні завдання тематики, пов'язаної із застосуванням медіазасобів у навчанні іноземних мов молодших школярів, створення інтерактивного навчального середовища для підтримки мотивації майбутніх фахівців (створення спільнот соціальної мережі Google+), розширення іншомовного середовища (використання різних медіазасобів для формування іншомовної комунікативної компетентності студентів, урізноманітнення технологій навчання, розширення способів навчання іноземних мов), використання методичних матеріалів навчальної платформи підготовки вчителів англійської мови Нової української школи та платформи Common Sense, створення цифрового медіацентру педагога «Роби з нами, роби, як ми, роби краще нас!». Зазначене змістово-методичне забезпечення узгоджено зі структурним компонентам готовності майбутніх учителів початкових класів до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов та системне його застосування дозволило здійснити цілісний підхід до формування цієї готовності.

4. Перевірена ефективність змістово-методичного забезпечення підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках

іноземних мов. Аналіз та узагальнення результатів формувального етапу експерименту дослідження дозволив встановити позитивну динаміку кількісно-якісних змін на усіх рівнях сформованості готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Отримані результати засвідчують збільшення кількості студентів в експериментальній групі на продуктивному та достатньому рівнях. Водночас спостерігається зменшення кількості студентів на репродуктивному рівні сформованості їхньої готовності до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов у початковій школі.

За допомогою методів математичної статистики (t-критерій Стьюдента, критерій Фішера) та комп'ютерної програми обробки даних Statistica7 доведено ефективність розробленого змістовно-методичного забезпечення підготовки вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Проведене дослідження не вичерпує всіх можливих аспектів підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов, тому подальшого вивчення потребує зарубіжний досвід щодо застосування медіазасобів у професійній підготовці майбутніх учителів початкової школи.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Петрик Л. В. Методичні можливості застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. «Проблеми підготовки сучасного вчителя»*. Умань: ФОП Жовтий О.О, 2014. Вип.10. Ч. 2. С. 48 – 54.

2. Петрик Л.В. Медіаграмотність як навичка ХХІ століття. *Збірник наукових праць «Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка»*. К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2017. № 27. С.100 – 103.

3. Петрик Л. В. Розвиток критичного мислення майбутніх учителів початкової школи засобами медіа. *Педагогічний процес: теорія і практика*. 2017. № 4. С. 84 – 90.

4. Петрик Л. В. Професійна підготовка майбутнього вчителя початкової школи: особливості застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. *Збірник наукових праць «Педагогічні науки»*. Херсон: Херсонський державний університет, 2019. № 88. С. 120 – 125.

5. Петрик Л. В. Ефективність використання медіазасобів учителем початкової школи на уроках іноземних мов: від усвідомлення до готовності. *Освітологічний дискурс*. 2019. № 3-4 (26-27). С. 185 – 196.

6. Petryk L. V. Forming of future teachers' foreign language communicative competence by means of media texts. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology III (19)*. Issue 38, 2016. p. 6 – 9.

7. Petryk L. V. Digital Images as Media and Study Aids in Teaching Foreign Languages to Future Primary School Teachers. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology III (19)*. Issue 128, 2017. p. 51– 54.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дослідження

1. Петрик Л. В. Засоби медіаосвіти на уроках іноземних мов. *Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції*, Київ, 27 квітня 2014 р. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. С. 146 – 154.

2. Петрик Л. В. Медіатекст як один із засобів формування іншомовної комунікативної компетенції студентів педагогічної спеціальності. *Вісник психології і педагогіки: збірник матеріалів Міжкафедрального науково-практичного семінару*, Київ, 11-12 грудня 2014. Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка, Інститут психології і соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка, URL: <http://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5653/>

3. Петрик Л. В. Актуальність застосування медіазасобів на уроках іноземних мов в початковій школі. *Дослідження молодих учених у контексті розвитку сучасної науки: збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Київ, 09 квітня 2015 р. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. С. 122 – 129.

4. Петрик Л. В. Класифікація медіазасобів у науково-педагогічній літературі. *Іншомовна освіта педагога: виклики, проблеми, перспективи: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції*. Київ, 05 листопада 2015 р. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2015. С. 143 – 149.

5. Петрик Л. В. Особливості використання медіазасобів у викладання іноземних мов. *Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та Українські перспективи: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-методичної конференції*. Київ, 18-19 березня 2016 р. Київ.: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2016. С.284 – 289.

6. Петрик Л. В. Медіапедагогіка як складова сучасної освіти. *Сучасність. Наука. Час. Взаємодія та взаємовплив: збірник матеріалів XIII Міжнародної наукової інтернет-конференції*, м. Київ, 16-18 листопада, 2016 р., К.: ТОВ «ТК Меганом», 2016. С. 80 – 85.

7. Петрик Л. В. Інтеграція медіаосвіти в іншомовну підготовку майбутніх учителів початкової школи. *Професійна підготовка сучасного педагога: виміри міжнародного співробітництва: збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції*, Київ, 22 травня 2018 р. Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка. URL: <http://conf.kubg.edu.ua/index.php/courses/ppspvms/paper/viewFile/205/198>

8. Петрик Л. В. Медіазасоби як складові «перевернутого навчання» іноземної мови у педагогічному ЗВО. *Викладання іноземних мов в Україні та за її межами: кращі практики та виклики: збірник Міжнародної наукової конференції*. Івано-Франківськ, 21-22 березня 2019 р. Івано-Франківськ: НАІР, 2019. С. 226 – 229.

АНОТАЦІЇ

Петрик Л.В. Підготовка майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2020.

Дисертаційна робота присвячена теоретичному та експериментальному дослідженню проблеми підготовки вчителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов. Обґрунтовано поняття «готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов» як інтегративна якість особистості, яка є сукупністю позитивної мотивації, лінгвістичних та методичних знань, технологічних умінь та навичок використання майбутніми учителями початкової школи медіазасобів, здатності до створення власних медіапродуктів та рефлексії для ефективно організації освітнього процесу та забезпечення якості навчання іноземних мов у початковій школі. Визначено структуру готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов (мотиваційний, когнітивний, технологічний та рефлексивний компоненти); розроблено критеріально-діагностичний апарат для визначення рівня готовності майбутніх учителів початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов: критерії (особистісно-цільовий, знаннєвий, методичний, оцінно-рефлексивний), показники та рівні (продуктивний, достатній, репродуктивний). Обґрунтовано змістово-методичне забезпечення підготовки вчителів початкової школи до означеного виду діяльності як сукупність змісту, провідних форм, активних методів та медіазасобів.

Розроблено цифровий медіацентр педагога, в якому представлено медіадидактичний інструментарій навчання іноземних мов.

Ключові слова: професійна підготовка, готовність, медіазасоби, готовність майбутнього вчителя початкової школи до застосування медіазасобів на уроках іноземних мов.

Петрик Л.В. Подготовка будущего учителя начальной школы к использованию медиасредств на уроках иностранных языков. На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Киевский университет имени Бориса Гринченко, Киев, 2020.

Диссертация посвящена теоретическому и экспериментальному исследованию проблемы подготовки учителей начальной школы к применению медиасредств на уроках иностранных языков. Обосновано понятие «готовность будущего учителя начальной школы к применению медиасредств на уроках иностранных языков» как интегративное качество личности, которое является совокупностью положительной

мотивации, лингвистических и методических знаний, технологических умений и навыков использования будущими учителями начальной школы медиасредств, способности к созданию собственных медиапродуктов и рефлексии для эффективной организации образовательного процесса и качества обучения иностранным языкам в начальной школе. Определена структура готовности будущих учителей начальной школы к применению медиасредств на уроках иностранных языков (мотивационный, когнитивный, технологический и рефлексивный компоненты) разработан критериально-диагностический аппарат для определения уровня готовности будущих учителей начальной школы к применению медиасредств на уроках иностранных языков: критерии (личностно-целевой, знаниевую, методический, оценочно-рефлексивный), показатели и уровни (продуктивный, достаточный, репродуктивный). Обоснованно содержательно-методическое обеспечение подготовки учителей начальной школы к указанному виду деятельности как совокупность содержания, ведущих форм, активных методов и медиасредств.

Разработан цифровой медиациентр педагога, в котором представлено медиадидактический инструментарий обучения иностранным языкам.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, готовность, медиасредства, готовность будущего учителя начальной школы к применению медиасредств на уроках иностранных языков.

Petryk L.V. Future primary school teacher's training to the use of media tools at foreign languages lessons. As a manuscript.

The thesis on obtaining degree PhD in Pedagogy, specialty 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, 2020.

The thesis is aimed at developing, substantiating and testing experimentally the effectiveness of content and methodical support for the future primary school teacher's training to the use of media tools at foreign language lessons. Therefore, the object of the study is primary school teacher's professional training to teach foreign languages, and the subject of the study is the content and methodical support of primary school teacher's training to the use of media tools at foreign languages lesson.

The concepts of research are grouped into basic and derivative ones. Their essence and content are specified on the basis of the scientific sources analysis. Media tools are considered as objects, equipment and materials that provide functioning of media and information space in the form of audio, visual, audio-visual messages and are singled out by the teacher to organize an active foreign language educational process for primary school pupils. The concept «future primary school teacher's training to the use of media tools at foreign languages lessons» is interpreted as a dynamic, subject-subject process of knowledge acquisition, formation of skills and abilities through active ways of cognitive activity, which affects the effective formation of readiness for this activity. The term «the future primary school teacher's readiness to the use of media tools at foreign languages lessons» is defined as an integrative personality's quality that is the complex of positive motivation, linguistic and methodological knowledge, technological and media skills, the

ability to create media products and reflection to arrange the educational process effectively and ensure the quality of foreign language teaching at primary school.

Structural components (motivational, cognitive, technological, reflexive), criteria (personal-purpose, knowledge, methodical, evaluative-reflexive), indicators and levels (productive, sufficient, reproductive) of the readiness of primary school teacher's to the use media tools at foreign languages lessons are determined. Diagnostic tools are developed to evaluate the level of future primary school teachers' readiness to the use media tool at foreign languages lessons.

The content and methodical support of future primary school teachers' training to the use of media tools at foreign languages lessons is considered as a set of content, leading forms, active methods and media. This content and methodical support includes the content module «Innovative tools of teaching foreign languages at primary school» of the course «Foreign language with teaching methods»; scientific and methodic workshop «Media school of future teacher»; supplementing the content of the foreign language block of the course «Foreign language with teaching methods» and «Modern English language with practice» with topics that are related to the critical analysis and evaluation of different media types).

It is summarized that the formation of structural components of the future primary school teacher's readiness to the use of media tools at foreign languages lessons in accordance to the defined content and methodical support occurs in a system with appropriate methodical support, namely: developed and implemented into the educational process an authorial digital media center of a pedagogue «Do with us, do as we do, do better that we do!»; various media tools (manuals, newspapers, magazines, etc.), equipment (computers, tablets, smartphones, Internet), materials (websites, educational platforms, blogs, video platforms, online articles, video, audio, interactive video, digital images, emoji, comics, infographics, multimedia presentations, timelines, audio books, interactive crossword puzzles, word clouds, clusters, QR codes, digital generators, social networks, mobile applications, etc.).

Content and methodological support of primary school teachers; training to the use of media at foreign language lessons has been tested and its effectiveness has been experimentally verified with the use the methods of mathematical statistics (Student's t-test, Fisher's test) and computing program Statistica7.

Keywords: professional training, readiness, media tools, future primary school teacher's readiness to the use of media tools at foreign languages lessons.